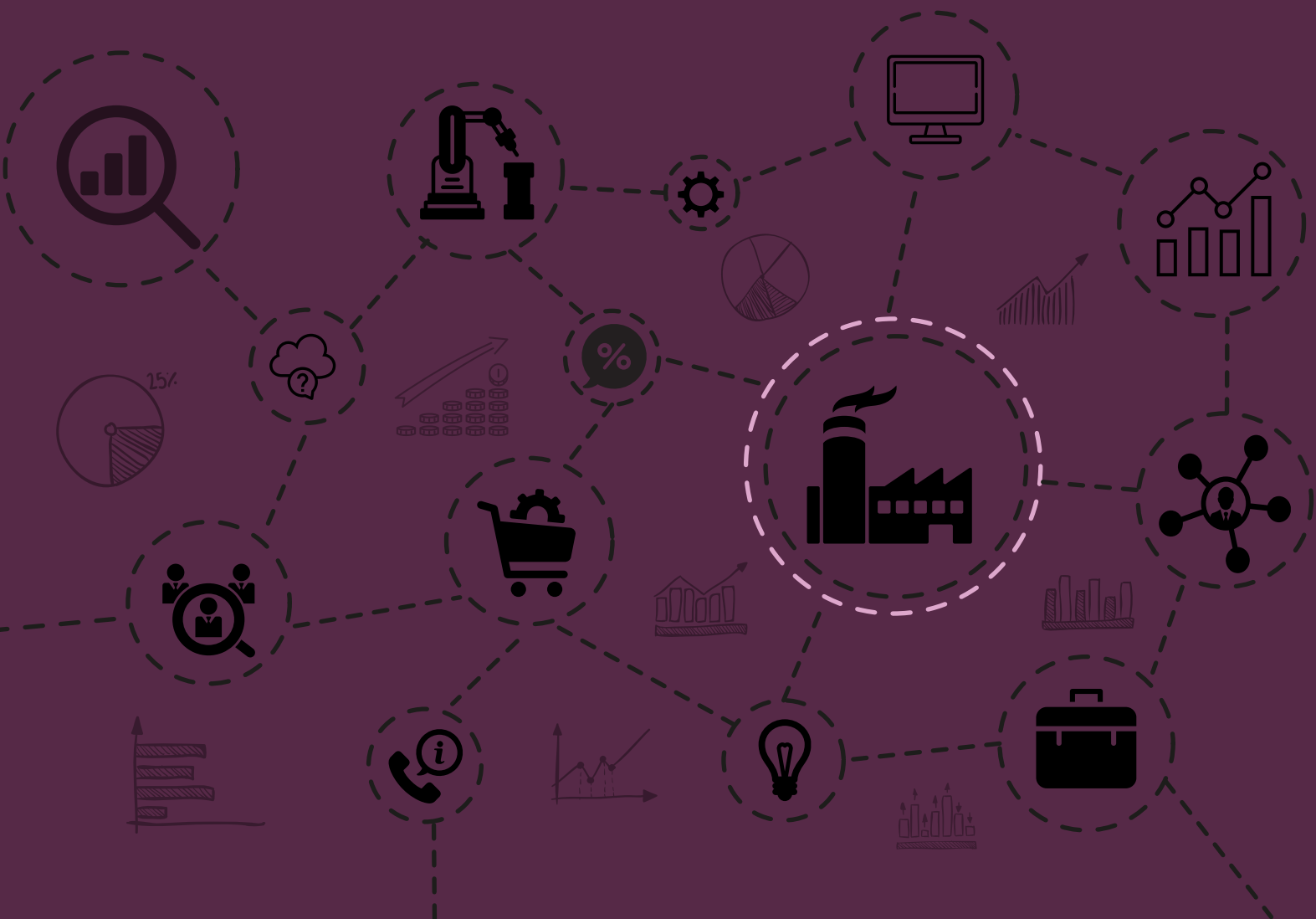

ЩОКВАРТАЛЬНА ОЦІНКА ДІЛОВОГО КЛІМАТУ

Аналітичний звіт за результатами опитування керівників
промислових підприємств в Україні

Квартальне опитування підприємств

Грудень 2020

№4 (74)

Головне: На фоні *de facto* послаблених карантинних заходів, запроваджених через пандемію COVID-19 та, водночас, погіршення епідеміологічної ситуації, зростає рівень невпевненості бізнесу у майбутньому.

Оцінки ситуації залежать від розміру підприємств: очікування великого та середнього бізнесу покращились, в той час, як малий бізнес продовжує погіршувати прогнози.

Загальні показники ділового клімату та кон'юнктури:

- Значення Агрегованого показника перспектив промисловості у жовтні 2020 року порівняно з липнем 2020 року майже не змінилось та становить -0,06 (було -0,07 у липні 2020).
- У жовтні 2020 року, порівняно до липня 2020 року, значення Індексу поточної фінансово-економічної ситуації збільшувались та становить -0,27 (було -0,32).
- Значення Індексу очікуваних змін фінансово-економічної ситуації суттєво зменшилось та становить -0,14 у жовтні 2020 року (у липні 2020 було -0,02).
- Значення Індексу стану ділового середовища майже не змінилось, хоча і незначним чином зменшилось до -0,45 у жовтні 2020 з -0,42 у липні.
- Індекс очікуваних змін ділового середовища у жовтні порівняно до липня збільшився – до -0,17 з -0,21, це відбулось за рахунок покращення очікувань великого бізнесу.
- Регуляторний клімат перемістився з 3-ї на 4-ту сходинку у рейтингу перешкод виробництва.

Виробництво:

- Значення Індексу змін виробництва за III-й квартал 2020 року збільшилось на 25 в.п., змінило знак на додатній та становить 0,04 (було -0,29 II-му кварталі 2020 року).
- Значення Індексу очікуваних змін виробництва на IV-й квартал майже не змінилось та становить 0,07 (після підвищення у II-му кварталі до 0,10 з -0,47 у I-му кварталі).

Попит:

- Темпи падіння внутрішнього попиту суттєво зменшились (Індекс змін внутрішнього попиту зріс з -0,45 до 0,00).
- Очікування щодо внутрішнього попиту на IV-й квартал погіршились. Значення Індексу очікуваних змін внутрішнього попиту зменшилось з 0,12 до 0,01.

Зайнятість та ринок праці:

- Тенденції до скорочення зайнятості продовжується, хоча й меншими темпами. Значення Індексу змін зайнятості у III-му кварталі зросло з до -0,09 (з 0,26 за попередній період).
- На ринку працю складнощі з пошуком робочих сили зменшуються як для кваліфікованих, так і некваліфікованих працівників. Значення Індексу труднощі пошуку персоналу зменшились до 0,19 з 0,26 для кваліфікованих та з 0,20 до 0,18 для некваліфікованих працівників.

Ціни:

- У III-му кварталі порівняно до I-го кварталу Індекс змін цін реалізації збільшився майже вдвічі, до 0,30 з 0,13. Також збільшився до 0,37 з 0,27 Індекс змін цін сировини.
- Індекс очікуваних змін цін сировини та матеріалів та очікуваних цін реалізації зменшились до 0,21 з 0,25 та до 0,22 з 0,33 відповідно.

Панель з 300 підприємств обробної промисловості використовується для моніторингу оцінок та очікувань керівників підприємств щодо змін ділового середовища загалом та показників роботи підприємств.

У цьому випуску представлені результати опитування, яке проводилось з 15 жовтня по 2 листопада 2020-го року

Показники стосуються: Q3' 2020 до Q2' 2020

Очікування стосуються: Q3' 2020 до Q4' 2020

Діловий клімат: оцінка за серпень-вересень 2020, очікування на 6 місяців

Фінансово-економічна ситуація на підприємстві: оцінка за липень-серпень 2020 року очікування на 6 місяців

На графіках показники марковано останнім місяцем збору даних.

В тексті в розділах загальних показників використовуються місяці збору даних (жовтень 2020 порівнюється з липнем 2020 року), а в розділах, що описують виробничі та фінансові показники дані жовтня 2020 року маркуються III-м кварталом 2020 року, а липня 2020 року – II-м кварталом 2020 року.

Автори:

Оксана Кузяків
Анастасія Гулік

Інститут Економічних Досліджень
та Політичних Консультацій
вул. Рейтарська 8/5-А, 01054 Київ
Тел. (+38044) 278-63-42/60
Факс (+38044) 278-63-36
E-mail: institute@ier.kyiv.ua
<http://www.ier.com.ua>

ЗАГАЛЬНІ ПОКАЗНИКИ

Агрегований показник перспектив промисловості (АППП)

Значення Агрегованого показника перспектив промисловості у жовтні порівняно до липня 2020 року майже не змінилось і становить -0,06 (після істотного збільшення у липні до -0,07 з -0,27 у квітні).

Таке значення АППП зумовлене незначною динамікою його складових: (1) очікування щодо виробництва в наступні 3-4 місяці - незначним чином зменшилось до 0,07 у жовтні з 0,10 у липні, (2) оцінки портфелю нових замовлень — відповідний показник продовжив збільшуватись та становить -0,28 (було -0,31). (3) оцінки запасів готової продукції в жовтні майже не змінилось в порівнянні з липнем, відповідно -0,02 та -0,01.

Фінансово-економічна ситуація на підприємствах

Оцінка фінансово-економічної ситуації

У жовтні 2020 року значення індексу поточної фінансово-економічної ситуації на підприємстві збільшилось в порівнянні до липня та становить -0,27 (було -0,32). Це відбулося за рахунок зменшення частки тих, хто негативно оцінює фінансово-економічну ситуацію — з 36,7% у липні до 31,4% у жовтні. Разом із цим частка тих, хто дає позитивні оцінки також скоротилась з 4,1% до 3,6%. На цьому фоні зросла частка тих, хто не відчув змін — 59,2% до 65,0%.

Очікувані зміни фінансово-економічної ситуації на підприємстві

Очікування менеджерів щодо фінансово-економічної ситуації підприємств на наступні шість місяців погіршилися в порівнянні з минулим кварталом. Індекс очікуваних змін фінансово-економічної ситуації на підприємстві у жовтні зменшився до -0,14 (з -0,02 у липні). Це відбулося за рахунок зменшення частки «оптимістів» до 12,3% з 17,4% та збільшення частки «песимістів» до 28,5% з 20,4%. Частка тих, хто не очікує ніяких змін, при цьому зменшилась до 59,2% з 62,2%.

Очікувані зміни фінансово-економічної ситуації для підприємств різних розмірів та галузей

У жовтні порівняно до липня значення ІНДЕКСУ ОЧІКУВАНИХ ЗМІН фінансово-економічної ситуації істотно зменшилось для малих та середніх підприємств (відповідно з -0,03 до -0,24 та з -0,09 до -0,20). Для великих підприємств значення індексу майже не змінилось та становить 0,05 (було 0,04).

Значення індексу очікуваних змін фінансово-економічної ситуації є різним для галузей промисловості. Найвищим та єдиним додатнім є значення для підприємств важкої промисловості — 0,06 (показник зменшився з 0,10 у липні). Найнижчим є показник очікувань для галузі будівельних матеріалів — -0,47 (-0,14 у липні 2020 року).

Рівень невизначеності щодо змін фінансово-економічної ситуації на підприємстві в піврічній перспективі

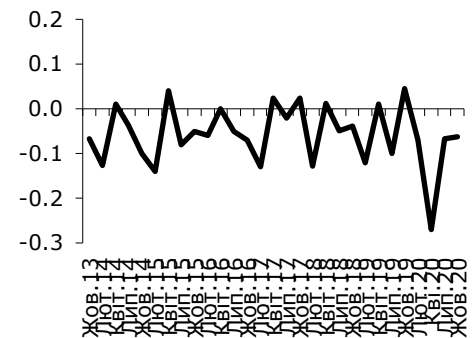
Частка керівників підприємств, які не змогли дати прогноз на наступні півроку, продовжує збільшуватись. У жовтні 2020 року показник досягнув 19,0% (11,7% у липні), це є найвищий показник з лютого 2017 року.

Діловий клімат

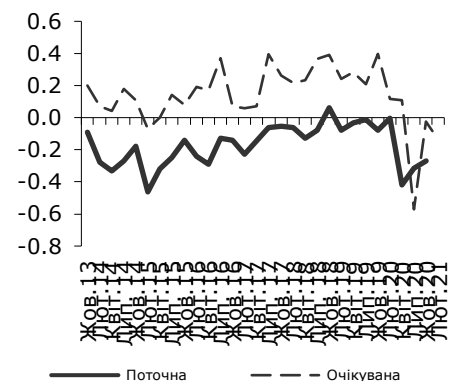
Оцінка ділового середовища

Значення Індексу поточного стану ділового середовища у жовтні 2020 р. становить -0,45, це дещо гірше ніж було в липні (-0,42).

Агрегований показник перспектив промисловості

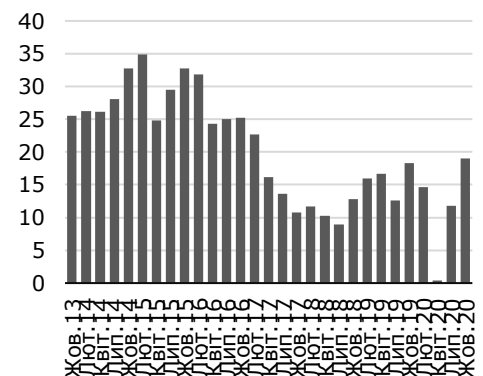

Фінансово-економічна ситуація на підприємстві

— Поточна — — Очікувана

Рівень невизначеності щодо очікуваних змін фінансової ситуації, %

Частка керівників підприємств, які вважають ділове середовище поганим, збільшилась з 45,5% у липні до 47,8% у жовтні. Частка тих, хто вважає ділове середовище хорошим, збільшилась з 2,5% у липня до 3,1% у жовтні. Водночас частка тих, хто оцінює ділове середовище нейтрально, зменшилась до 49,1% з 52,0%.

Порівнюючи значення індексу в жовтні 2020 року з жовтнем 2019 року спостерігаємо суттєве погіршення. Рік назад Індекс поточного стану ділового середовища дорівнював -0,03. Частка «песимістів» тоді була дещо більшою від частки «оптимістів» (16,3% до 12,9%), а більш ніж дві третини опитаних (70,8%) нейтрально оцінювали ділове середовище.

Очікувані зміни ділового середовища

У жовтні 2020 року значення Індексу очікуваних змін ділового середовища становить -0,17, це більше ніж було у липні (-0,21). Частка тих, хто очікує погіршення, майже не змінилась та становить 31,2% (було 31,7%). Водночас частка «оптимістів» несуттєво збільшилась з у липні 10,1% до 11,0% — у жовтні 2020 року. Частка тих, хто не очікує жодних змін, зменшилась з 58,2% у липні до 57,8% жовтні.

Очікувані зміни ділового середовища для підприємств різних розмірів та галузей

Значення Індексу очікуваних змін ділового середовища у жовтні 2020 року суттєво відрізняється для підприємств різних за розміром. Великі підприємства стали більш оптимістичними. Якщо у липні значення індексу очікуваних змін фінансово-економічної ситуації, було від'ємними для всіх підприємств, незалежно від розміру, то у жовтні 2020 року значення для великих підприємств збільшилось до 0,03 з -0,18. Значення для малих підприємств погіршили лось (-0,28 у жовтні до -0,21 у липні), а для середніх — практично не змінилось (-0,25 у жовтні до -0,26 у липні 2020 року).

Вже третій квартал поспіль в галузевому розрізі найбільше значення цього показника спостерігається у харчовій промисловості — -0,04 (-0,02 у липні). Найменше значення (четвертий квартал поспіль) для галузі будівельних матеріалів -0,50 (також -0,50 у липні).

Рівень невизначеності щодо змін ділового середовища в піврічній перспективі

Частка респондентів, які не змогли дати відповідь на питання щодо змін ділового середовища через шість місяців, збільшилась вдвічі: з 11,3% у липні до 21,2% у жовтні 2020 року. Це найвищий показник з лютого 2017 року.

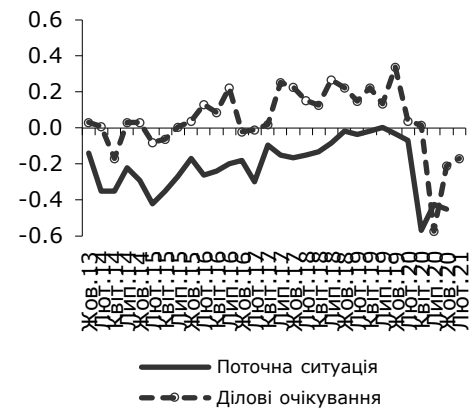
Регуляторний клімат

У жовтні порівняно до липня 2020 року композитний показник «регуляторний клімат» як перешкода до зростання виробництва спустився з третьої на четверту сходинку у рейтингу перешкод. Хоча його абсолютне значення й дещо збільшилось з 55,5% у липні до 57,1% у жовтні.

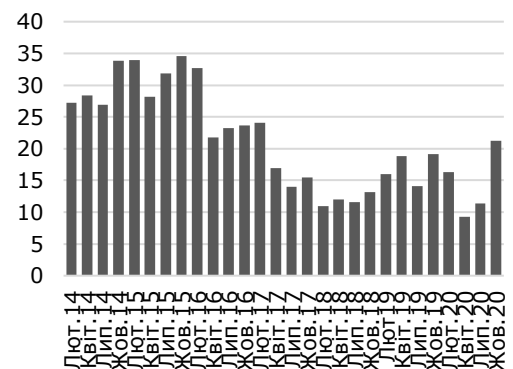
Це сталося за рахунок зростання двох складових показника та істотного зменшення третього. Продовжило збільшуватись значення двох складових: «зміни в економічному законодавстві» до 38,5% з 34,4% минулого кварталу; «високий регуляторний тиск» до 38,1% з 30,4% у II-му кварталі 2020 року. В той же час третя складова — «корупція» зменшилась майже на 11 в.п., до 21,7% з 32,4% (це менше ніж було I-го кварталу — тоді показник становив 23,0%).

Детальніше про перешкоди див. Перешкоди зростання виробництва.

Індекси ділового середовища

Рівень невизначеності щодо очікуваних змін ділового середовища, %

Композитний показник «несприятливий регуляторний клімат» має різні значення для підприємств різних розмірів. Найбільшим значення даного показника у жовтні 2020 року є для середніх підприємств (показник збільшився до 59,1% з 55,0%). Значення показника для малих підприємств зменшилось та становить 58,0% (було 59,8%). Водночас значення показника для великих підприємств збільшилось до 52,0% з 48,3% минулого кварталу (див. таблицю праворуч).

На зміну композитного показника «несприятливий регуляторний клімат» для малих підприємств більше значення має складова «високий регуляторний тиск», де значення збільшилось на 7 в.п., до 39,8% з 32,7%; значення для складової «часті зміни економічного законодавства» збільшилось лише на 3 в.п., з 36,4% і дорівнює значенню для «високого регуляторного тиску»; а от значення показника «корупція» зменшилось на 10 в.п., до 29,5% з 39,3% минулого кварталу.

Для середніх підприємств «високий регуляторний тиск» також істотно збільшився – до 39,8% (з 30,0%, зрівнявшись з відповідним показником для малих підприємств); тоді як «часті зміни економічного законодавства» збільшились лише на 1 в.п., до 36,4% з 35,0% минулого кварталу. Значення показника «корупція» для середніх підприємств зменшилось майже на 8 в.п., до 15,9% з 23,8%.

На зміну композитного показника «несприятливий регуляторний клімат» для великих підприємств, на відміну від малих та середніх, більш визначальним виявився вплив показника «часті зміни економічного законодавства», де значення піднялось до 40,0% з 30,0% минулого кварталу; значення показника «високий регуляторний тиск» збільшилось до 32,0% з 26,7%; тоді як значення показника «корупція» зменшилось до 18,0% з 31,7% у другому кварталі.

Регуляторний клімат для підприємств різних розмірів, % опитаних						
	До 50 чол.		51-250 чол.		251 і більше чол.	
	II кв	III кв	II кв	III кв	II кв	III кв
Несприятливий регуляторний клімат:	59,8	58,0	55,0	59,1	48,3	52,0
Високий регуляторний тиск	32,7	39,8	30,0	39,8	26,7	32,0
Часті зміни економічного законодавства	36,4	39,8	35,0	36,4	30,0	40,0
Корупція	39,3	29,5	23,8	15,9	31,7	18,0

Оцінка економічної політики Уряду

Оцінка економічної політики Уряду за минулі три місяці за п'ятибальною шкалою зросла з 2,18 у липні до 2,22 жовтні.

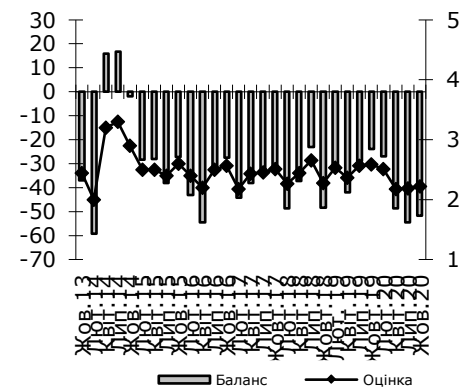
У відсотковому розподілі збільшилась як частка тих, хто позитивно оцінює діяльність Уряду (вдвічі, з 4,1% у липні до 8,5% у жовтні), так і частка тих, хто дає негативні оцінки (з 58,5% до 60,3%). При цьому, частка тих, хто вагався з відповіддю, зменшилась та становить 31,3% (було 37,4%).

Клімат на ринку запозичень

У жовтні 2020 року порівняно до липня оцінка підприємствами власних можливостей брати короткострокові кредити зменшилась, відповідна частка опитаних скоротилась до 29,5% з 32,8%; а оцінки готовності брати довгострокові дещо збільшилась – відповідні частка зросла до 27,0% з 24,9%.

На відміну від липня 2020 року, коли оцінки готовності банків надавати кредити продовжили зменшуватись, у жовтні збільшились оцінки готовності банків надавати кредити. Так, оцінка підприємств готовності банків надавати короткострокові кредити збільшилась до 67,5% з 64,9%; а оцінка готовності банків надавати довгострокові кредити збільшилась більш істотно, до 71,1% з 56,1% у липні 2020 року.

Оцінка дій Уряду

Клімат ринку запозичень

ВИРОБНИЧІ ПОКАЗНИКИ

Виробництво

Зміни до попереднього кварталу. Значення ІНДЕКСУ змін ВИРОБНИЦТВА у III-му кварталі, в порівнянні до II-го кварталу 2020 року, істотно збільшилось (+33 в.п.), змінило знак з від'ємного на додатній та становить 0,04 (-0,29 у II-му кварталі). Ці зміни відбулися завдяки суттєвому скороченню частки підприємств, де обсяги виробництва падали (з 41,4% у липні до 15,9% у жовтні) та одночасно зростання частки тих, де обсяги виробництва росли (з 10,5% до 19,0%). Частка тих, де змін обсягів виробництва не відбулося, збільшилась до 62,4% з 48,1%.

Значення ІНДЕКСУ змін ВИРОБНИЦТВА залежить від розміру підприємств. Порівняно до II-го кварталу значення індексу для всіх груп підприємств покращилось й, за виключенням найбільших підприємств (+1000 працюючих), змінило знак з від'ємного на додатній. Від'ємним значення індексу залишилось лише для найбільших підприємств (1000+працівників), хоча й тут зафіксоване його зростання (з -0,31 у II-му кварталі до -0,20 для III-го кварталу).

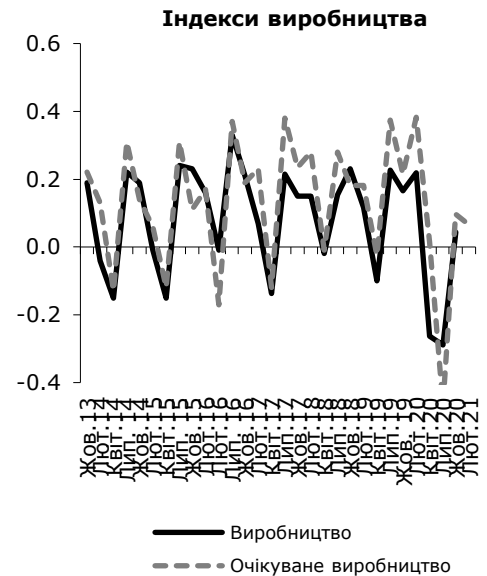
Найвищими значення ІНДЕКСУ змін ВИРОБНИЦТВА зафіксовані для великих підприємств (251-500 працівників) — 0,27 та крупних підприємств (501-1000 працівників) — 0,23. Для цих же груп підприємств спостерігалось найбільше зростання ІНДЕКСУ змін виробництва (з -0,32 у II-му кварталі до 0,27 III-го кварталу та з -0,07 до 0,23 відповідно). Значення показника для малих та середніх є найнижчими та становить відповідно 0,00 та 0,01, однак й тут спостерігалось суттєве покращення порівняно до II-го кварталу 2020 року (0,00 до 0,32 та 0,01 до -0,34).

Індекс змін виробництва та його динаміка відрізняються також для підприємств різних галузей. Для деяких галузей змінив значення з від'ємного на додатній. Найбільшим значення індексу є для поліграфії — 0,23 (-0,33 минулого кварталу) та будівельних матеріалів — 0,10 (-0,27 за попередній період). Від'ємним значення залишилось для важкої (-0,10), деревообробної (-0,09) та легкої (-0,08) промисловості (-0,20, -0,21 та -0,35 відповідно у II-му кварталі 2020 року).

Очікування на наступний квартал. В порівнянні з II-м кварталом значення індексу очікуваних змін виробництва у III-му кварталі незначним чином зменшилось до з 0,10 у II-му до 0,07 в III-му кварталі. Зокрема, у III-му кварталі порівняно до II-го частка тих, хто планує зростання виробництва, зменшилась з 24,4% до 20,7%, а частка тих, хто планує скорочення виробництва, навпаки, збільшилась до 16,9% з 15,0%. Відповіло частка підприємств, де не очікується жодних змін в обсягах виробництва, збільшилась до 62,4% з 60,7% минулого кварталу.

Очікування щодо виробництва та їх динаміка є різними в залежності від розміру підприємств. Найвищими є очікування для середнього сегменту великих підприємств (501 — 1000 працівників) — 0,31 (був нуль) та для великих підприємств (1000+ працівників) — 0,21 (було 0,13). Найнижчими та такими, що стали гірше, ніж в попередній квартал— для нижнього сегменту великих підприємств (251-500 працівників) — -0,10 (було 0,14) та для малих підприємств (до 50 працівників) — -0,02 (0,10 минулого кварталу).

Очікування підприємств щодо обсягів виробництва та їх динаміка відрізняються в залежності від галузі промисловості. Найвищими є значення для важкої — 0,25 (-0,20 минулого кварталу) та харчової промисловості — 0,19 (було -0,18). Найнижче — для галузі будівельних матеріалів — -0,14 (0,18 за попередній період).

Попит, реалізація, нові замовлення

Внутрішній попит. Індекс змін внутрішнього попиту у III-му кварталі 2020 року збільшився на 45 пунктів до нуля з -0,45. Частка тих, хто проінформував про зростання попиту, збільшилась до 25,9% з 7,0% у II-му кварталі 2020 року. Також майже вдвічі (до 27,7% з 53,3%) зменшилась частка тих, у кого попит скоротився. При цьому частка тих, хто не відчув жодних змін, майже не змінилась та становить 46,4% (було 45,1% минулого кварталу).

Значення ІНДЕКСУ очікуваних змін внутрішнього попиту зменшилось до 0,01 з 0,12. Частка тих, хто очікує на зростання внутрішнього попиту в наступному кварталі, дорівнює частці тих, хто очікує його зменшення, та становить 27,9% (35,5% та 22,4% відповідно за попередній період). А частка тих, хто не очікує жодних змін, становить 44,2% (було 45,1% за минулий квартал).

Зовнішній попит. Значення ІНДЕКСУ змін зовнішнього попиту у III-му кварталі 2020 року порівняно до II-го кварталі 2020 року збільшилось, хоча і залишилось від'ємним та становить -0,11 (було -0,27). Це відбулося за рахунок збільшення частки тих, відчув зростання зовнішнього попиту, збільшилась до 12,2% з 4,9% минулого кварталу, та, одночасно, зменшення частки тих, хто відчув зменшення зовнішнього попиту до 29,1% з 41,4%. 58,8% опитаних не відчули змін зовнішнього попиту, що більше, ніж було в попередньому кварталі (53,7%).

Значення ІНДЕКСУ очікуваних змін зовнішнього попиту зменшилось до -0,02 з 0,01. Це відбулося за рахунок зміни кількості «оптимістів» та «песимістів». Відсоток «оптимістів», які очікують збільшення зовнішнього попиту у наступні три місяці, зменшився та становить 16,8% (було 18,7%). А відсоток «песимістів», які вважають, що попит зменшиться, навпаки, збільшився та становить 21,0% (показник збільшився з 19,4%). Частка тих, хто вважає, що нічого не зміниться, майже не змінилась та становить 62,2% (61,9% минулого кварталу).

Очікування щодо зовнішнього попиту та його динаміки залежать від розміру підприємства. Найкращі очікування у підприємств з групи 501 – 1000 працівників (індекс очікуваних змін становить 0,27 та збільшився з -0,17). Найгірші очікування зафіксовано у підприємств з 1000+ працівників — -0,14 (він зменшився з 0,18 минулого кварталу).

Продаж (реалізація). Значення ІНДЕКСУ змін продажів у III-му кварталі становить 0,06. Воно зросло та змінило знак порівняно до II-го кварталу (тоді було -0,35). Це відбулося за рахунок двократного зростання частки підприємств, де зафіксоване збільшення обсягів реалізації (з 12,0% до 24,8%) та одночасно, зменшення майже втричі частки тих, де обсяги реалізації скорочувалися (з 47,5% до 19,0%). Відсоток тих, хто не відчув жодних змін, збільшився до 56,2% з 40,5% за попередній період.

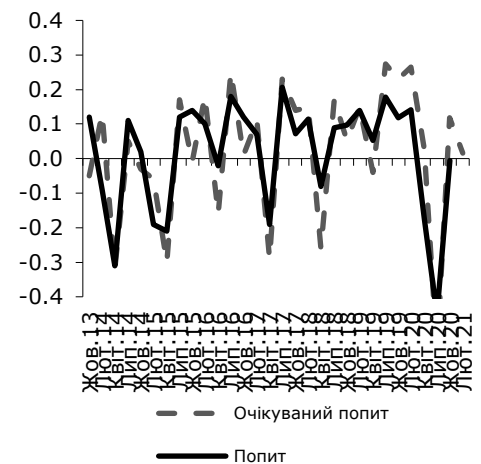
Значення ІНДЕКСУ очікуваних змін продажів в порівнянні з минулим кварталом дещо зменшилось та становить 0,10 (було 0,15).

Відсоток керівників підприємств, котрі очікують на збільшення обсягів реалізації, зменшився з 32,3% до 27,8%. Натомість відсоток тих, хто очікує на зменшення обсягів реалізації, збільшився з 17,0% у II-му кварталі до 21,2% у III-му. Частка тих керівників підприємств, хто не очікує жодних змін, майже не змінився та становить 50,9% (було 50,6%).

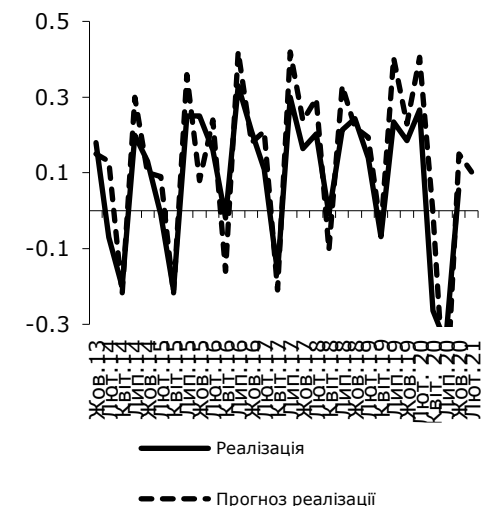
Нові замовлення. Значення ІНДЕКСУ змін нових замовлень у III-му кварталі 2020 року збільшилось більш ніж на 20 пунктів, змінило знак та становить 0,03 (-0,20 у II-му кварталі).

Частка керівників, котрі повідомили про збільшення замовлень, збільшилась майже вдвічі – з 13,0% до 24,3%. А частка керівників підприємств, що вказали на скорочення кількості

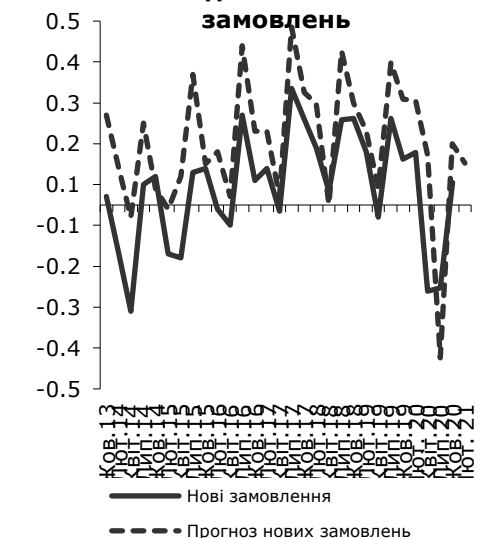
Внутрішній попит

Індекси реалізації

Індекси нових замовлень

нових замовлень зменшилась з 36,6% у II-му до 20,7% у III-му кварталі. А частка тих, підприємств, які повідомили про зміну кількості нових замовлень, збільшилась з 50,4% для кого нічого 55,0% відповідно.

У III-му кварталі 2020 року частка тих, у кого немає портфелю замовлень, продовжила зменшуватись та становить 4,9% (було 5,3% попереднього кварталу).

В III-му значення індексу очікуваних змін нових замовлень на наступний зменшилось вдвічі, та становить 0,12 (0,23 минулого кварталу). Це відбулося через зменшення частки тих, хто очікує на збільшення нових замовлень з 35,9% до 28,1%. Та, паралельно, збільшення частки тих, хто очікує на зменшення нових замовлень з 10,3% до 18,7%. Частка тих, хто вважає, що ситуація не зміниться становить 53,2% (в попередньому кварталі було 53,8%).

Зайнятість та ринок праці

Зайнятість. Темпи падіння зайнятості суттєво уповільнилися. Значення індексу змін зайнятості у III-му кварталі 2020 року становить -0,09 (у II-му кварталі воно становило — -0,26).

Частка тих, хто вказав на зростання кількості працюючих на підприємстві, збільшилась з 3,3% у II-му кварталі до 5,8% у III-му. В свою чергу, частка тих, хто вказав на зменшення зайнятості скоротилась майже вдвічі з 28,2% до 15,7%. А частки тих підприємств, де повідомили про відсутність змін у кількості працюючих зростає з 68,5% до 78,5%.

При цьому, значення індексу очікуваних змін зайнятості погіршилось до -0,08 з -0,01, означає, на кінець року підприємства очікують незначне пришвидшення темпів скорочення зайнятості.

Частка тих, хто очікує збільшення рівня зайнятості, зменшилась до 6,0% з 10,0%. До 14,7% з 10,9% збільшилась частка тих, хто очікує подальшого зменшення рівня зайнятості. Відсоток тих, для кого нічого не змінилось майже не змінився та становить 79,4% (було 79,0% минулого кварталу).

Ринок праці. Складнощі при пошуку кваліфікованих та некваліфікованих працівників продовжують зменшуватися. Значення відповідних індексів в III кварталі порівняно зменшилися. Індекс складності пошуку кваліфікованих працівників — з 0,26 до 0,19, а індекс складності пошуку некваліфікованих працівників, — з 0,20 до 0,18 відповідно.

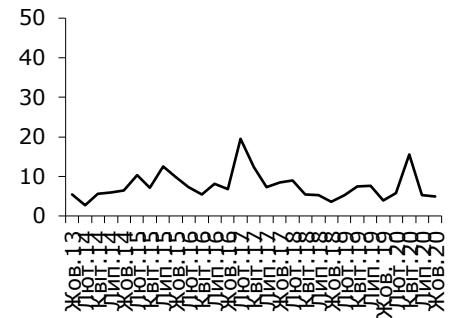
Третій квартал поспіль ми спостерігаємо майже однаковий результат в обох випадках, на відміну від «доковідного часу» 2019 року, коли шукати кваліфікованих працівників було складніше ніж некваліфікованих.

Перешкоди зростанню виробництва

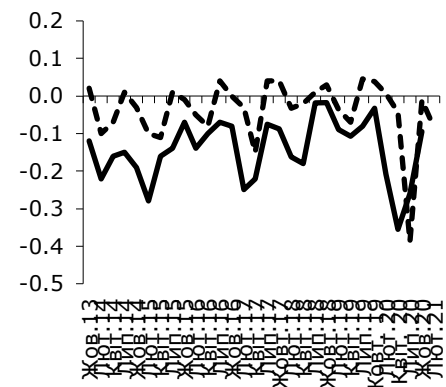
У III-му кварталі 2020 року перешкода «низький попит» продовжує залишатись на першому місці в рейтингу перешкод, додавши в значенні 10 в.п. «Проблеми ліквідності» збільшившись на 13 в.п., піднялись на другу сходинку рейтингу, тоді як «високий конкурентний тиск», хоча і додав у значенні майже 8 в.п., опустився з другої сходинки на третю. Як вже згадувалось раніше, «регуляторний клімат», хоча і збільшився майже на 2 в.п., опустився з третьої на четверту сходинку рейтингу перешкод зростанню виробництва.

Слід зазначити, що «низький попит» та проблеми ліквідності найбільше додали у значенні серед усіх перешкод. Також, майже на 8 в.п. збільшилось значення для таких перешкод як «надмірне оподаткування» та «високий регуляторний тиск». Найбільше

Немає портфелю замовлень, % підприємств

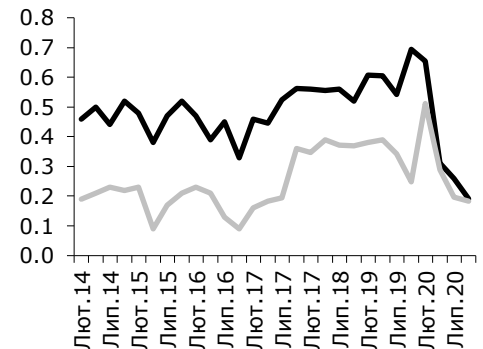

Індекси зайнятості

— Кількість працівників
 - - - Прогноз змін кількості працівників

Труднощі при пошуку працівників потрібної кваліфікації

— Кваліфіковані
 — Некваліфіковані

всього, майже на 11 в.п., зменшилось значення показника «корупція». «Проблеми з енергопостачанням», хоча і продовжують збільшувати значення, залишаються найменш важливою перешкодою зростанню виробництва.

Розподіл значень перешкод зростанню виробництва традиційно є різним для підприємств різного розміру.

Для малих підприємств найбільш важливими перешкодами є «низький попит» – 77,3% (значення збільшилось з 67,3% минулого кварталу), «проблема ліквідності» – 72,7% (значення збільшилось з 57,0%) та високий рівень конкуренції» – 61,0% відповідно - значення майже не змінилось з минулого кварталу, коли воно становило 61,7%. Тоді як перешкода «несприятливий регуляторний клімат», зменшившись до 58,0% з 59,8% минулого кварталу, опустилась на четверту сходинку. Найменш важлива перешкода для малих підприємств, як і минулого кварталу, – «проблеми з енергопостачанням», хоча відсоток збільшився до 19,3% з 11,2%.

Як і для малих підприємств, для середніх найбільш важливими перешкодами є «низький попит» – 69,3% (значення збільшилось з 53,8%), «проблеми ліквідності – 68,2% (показник збільшився з 60,0%). «Високий рівень конкуренції» отримавши 59,1% (50,0% минулого кварталу), розділив третю сходинку з перешкодою «несприятливий регуляторний клімат», яка, збільшившись до 59,1% з 55,0% минулого кварталу, залишилась на третій сходинці рейтингу. Найменш важлива перешкода – «проблеми з енергопостачанням», хоча тут значення збільшилось до 9,1% з 7,5% минулого кварталу.

Для великих підприємств більш важливою перешкодою, як і минулого кварталу, залишився «високий рівень конкуренції» – 68,0% (було 60,0%). Другу сходинку розділили «низький попит» та «проблема ліквідності» – 62,0% (58,3% та 46,7% відповідно минулого кварталу). Перешкода «несприятливий регуляторний клімат», хоча і збільшилась до 52,0% з 48,2% минулого кварталу, продовжує залишатись на третьому місці рейтингу перешкод. «Проблеми з енергопостачанням» для великих підприємств так само, як і для малих та середніх, є найменш важливою перешкодою зростанню виробництва хоча тут також значення збільшилось до 10,0% з 3,3% минулого кварталу.

ФІНАНСОВІ ПОКАЗНИКИ

Ціни

У III-му кварталі 2020 року значення ІНДЕКСУ ЗМІН ЦІНИ СИРОВИНИ ТА МАТЕРІАЛІВ продовжило збільшуватись та становить 0,37 (в II-му кварталі було 0,27). Це відбулося за рахунок зростання частки тих, хто вважає, що ціни збільшились (з 30,3% до 43,0%). Зауважимо, що частка тих, для кого ціни зменшились, також зросла до 6,1% з 4,6%. Частки тих, хто не відчув зміни цін сировини та матеріалів скоротилась з 65,1% у II-му кварталі до 50,7% в III-му кварталі 2020 року.

Значення ІНДЕКСУ ЦІН РЕАЛІЗАЦІЇ становить 0,30, він зріс майже вдвічі порівняно до II-го кварталу (тоді було 0,13). Це через суттєве зростання частки керівників підприємств, які вважають, що ціни реалізації зросли – з 18,2% минулого кварталу до 32,7% цього. Водночас майже не змінилась частка тих, хто вважає, що ціни знизились – 4,0% (було 4,2%). Частка тих, хто вважає, що

Перешкоди зростанню виробництва				
	I 20	II 20	III 20	III 20 до II 20
Низький попит	53,5	60,7	70,8	+10,1
Проблеми ліквідності	53,5	55,5	68,6	+13,1
Високий конкурентний тиск	45,1	57,5	64,2	+6,7
Несприятливий регуляторний клімат	37,2	55,5	57,1	+1,6
<i>Зміни в економічному законодавстві</i>	11,9	34,4	38,5	+4,1
<i>Високий регуляторний тиск</i>	8,8	30,4	38,1	+7,7
<i>Корупція</i>	23,0	32,4	21,7	-10,7
Надмірне оподаткування	43,4	40,9	48,7	+7,8
Несприятлива політична ситуація	33,2	42,1	39,8	-2,3
Високі ставки кредитів	49,1	41,3	38,5	-2,8
Недостатньо кваліфікованих працівників	19,5	35,2	30,1	-5,1
Недостатньо сировини	30,1	35,2	29,6	-5,6
Доступність кредитів	19,9	27,9	23,9	-4,0
Застарілі технології	10,2	20,6	21,2	0,6
Брак виробничих потужностей	11,9	19,4	18,1	-1,3
Проблеми з енергопостачанням	1,8	8,1	13,3	5,2

ніяких змін не відбулось скоротилась до 63,2% в III-му кварталі з 77,5% в II-му кварталі 2020 року.

На наступні три місяці менеджери передбачають зменшення темпів зростання як цін на сировину, так і цін реалізації (готової продукції). Значення індексу очікуваних змін ціни сировини та матеріалів становить 0,22 (0,33 за минулий період). Значення індексу очікуваних змін цін реалізації становить 0,21 (0,25 за попередній квартал).

Прибутковість

У III-му кварталі 2020 року зважене значення ІНДЕКСУ ПРИБУТКОВІСТІ зросло більш ніж на 20 пунктів, з -0,30 до -0,08.

Відсоток підприємств, для яких прибутковість у III-му кварталі 2020 збільшилась, зріс до 8,9% з 7,1% минулого кварталу. Водночас майже вдвічі, до 19,2% з 38,3% зменшилась частка тих, для кого прибутковість зменшилась. А в результаті частка тих, для кого нічого не змінилось, збільшилась з 54,6% до 71,9%

Найвищим значення індексу є для нижнього сегменту великих підприємств (251-500 працівників) -0,14 (-0,21 минулого кварталу). Найнижчим — для великих підприємств (1000+ працівників) — -0,20 (-0,29 минулого кварталу).

У галузевому розрізі значення індексу прибутковості та його динаміка також відрізняється. Найвищим воно є для поліграфії, тут спостерігається суттєве зростання з II-му кварталі -0,38 до 0,09 — у III-му. Найгіршим показник є для підприємств важкої — -0,20 (було -0,14) та легкої - -0,19 (-0,36 минулого кварталу) промисловості.

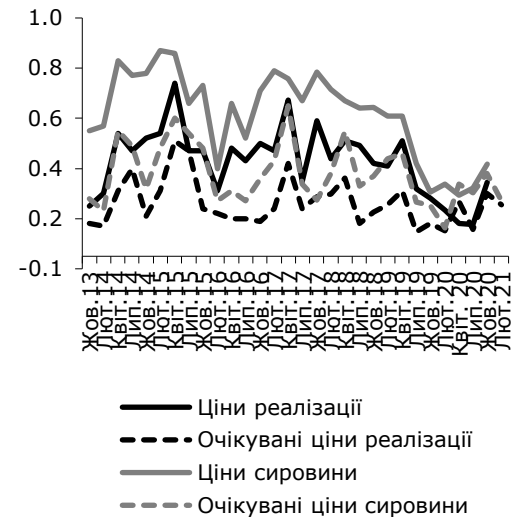
Значення ІНДЕКСУ ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ПРИБУТКОВІСТІ зменшилось, змінило знак та становить -0,04 (0,01 у II-му кварталі 2020 року). До 11,8% з 15,5% зменшилась частка керівників підприємств, які очікують на збільшення прибутковості. Відсоток тих, хто не очікує жодних змін, майже не змінився – 69,6% (було 69,5% минулого кварталу). До 18,6% з 15,0% збільшилась частка тих, хто очікує на подальше зменшення прибутковості.

Конкурентний тиск

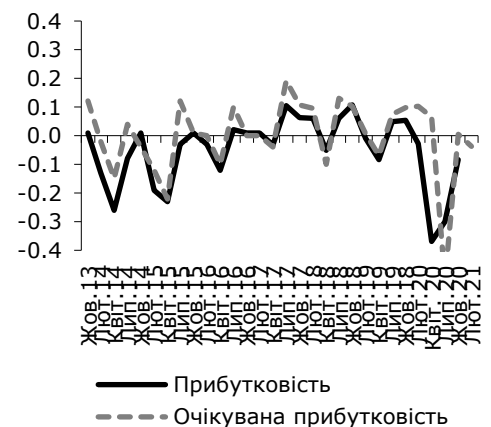
На думку керівників підприємств, конкурентний тиск в III-му кварталі 2020 року, порівняно до II-го кварталу 2020 року, зменшився як для вітчизняних виробників, так і для виробників країн СНД та інших іноземних виробників, хоча і незначним чином. Значення індексу конкуренції з боку вітчизняних виробників зменшилось до 0,22 з 0,27. Як і значення конкурентного тиску з боку країн СНД та для інших іноземних виробників, які у III-му кварталі 2020 року дорівнюють нулю (0,06 та 0,01 відповідно у II-му кварталі).

Найбільший тиск з боку вітчизняних виробників відчувають харчова (0,32) та легка промисловість (0,31) – 0,31 та 0,41 відповідно у минулому кварталі. Найменшим значення є для машинобудування — 0,02 (0,11 минулого кварталу).

Індекси цін

Індекси прибутковості

Додаток 1: Методологія

Проект "Ділова думка" - це моніторинг, прогнозування та аналіз економічної активності в країні за допомогою інформації, отриманої "з перших рук" - безпосередньо від представників ділових кіл.

Мета проекту полягає у виявленні впливу економічної політики на розвиток бізнесу в Україні шляхом моніторингу оцінок та очікувань керівників підприємств.

Для досягнення мети проекту ми використовуємо широко знаний в світовій практиці метод кон'юнктурних досліджень. Метод кон'юнктурних досліджень є добре відомим у світі інструментом для збору інформації про цикл економічної активності. Пріоритет тут віддається змінним, які вимірюють ранні стадії процесу виробництва (наприклад, нові замовлення, попит), здатні швидко реагувати на зміни в економічній діяльності (наприклад, запаси), та вимірюють ділові очікування або є чутливими до очікувань (наприклад, загально-економічна ситуація).

Результатом кон'юнктурних досліджень є коротка, "стиснута" картина економіки або окремого сектору, своєчасні підказки відносно економічних тенденцій в коротко- та середньостроковій перспективі, майбутні "поворотні" точки циклу економічної активності.

Завдання проекту полягають в отриманні незалежних та достовірних даних про економічну ситуацію на мікрорівні, визначенні пріоритетних проблем, з якими стикаються суб'єкти господарювання, наданні об'єктивної та неупередженої оцінки та прогнозу ділового клімату та економічних тенденцій.

В дослідженні кон'юнктури підприємств використовуються наступні показники:

Індекс змін ділового середовища – вимірює оцінки керівників підприємств щодо змін середовища для ведення бізнесу за останні шість місяців;

Індекс очікуваних змін ділового середовища – вимірює очікування керівників підприємств щодо змін ділового середовища для ведення бізнесу в наступні шість місяців.

Індекс змін фінансово-економічної ситуації підприємства – вимірює оцінки керівників підприємств щодо змін фінансово-економічної ситуації на підприємстві за останні шість місяців;

Індекс очікуваних фінансово-економічної ситуації підприємства – вимірює очікування керівників підприємств щодо змін фінансово-економічної ситуації на опитаних підприємствах в наступні шість місяців

Індекс поточного стану (якості) ділового середовища – вимірює оцінки керівників підприємств щодо поточного стану середовища для ведення бізнесу.

Індекс поточного стану (якості) фінансово-економічної ситуації – вимірює оцінки керівників підприємств щодо поточного стану фінансово-економічної ситуації на підприємстві.

Агрегований показник перспектив промисловості (*industrial confidence indicator*) розраховується як середнє арифметичне індексів очікуваних змін виробництва, оцінки обсягу нових замовлень та оцінки запасів готової продукції (останній зі знаком мінус).

Загальний показник **"несприятливий регуляторний клімат"** складається з трьох компонентів: (1) високий регуляторний тиск, (2) часті зміни в законодавстві та (3) корупція, і відображає частку респондентів, які вибрали принаймні один з перерахованих вище факторів.

Індекси конкурентного тиску – вимірює оцінки конкурентного тиску протягом останніх 3-х місяців.

Всі індекси рахуються за єдиною методологією. Ми зараховуємо відповіді як +1, коли підприємство відповідає, що показник збільшився, 0 – якщо він не змінився і -1 – якщо зменшився. Наприклад, якщо зі 100 респондентів 20 вказали на зростання виробництва, 50 респондентів звітували про його скорочення, і 30 зазначили, що все залишилося без змін, то відповідне значення індексу буде -0,30. Додатне (від'ємне) значення індексу означає, що частка підприємств, де зросло виробництво, є більшою (меншою), ніж кількість тих, де виробництво скоротилось. Кожний індекс більший за +0,05 або менший за -0,05 є статистично значущим і відрізняється від нуля з ймовірністю помилки 5%.

За більш детальною інформацією про характеристики вибірки, структуру анкети, методологію обрахунку індексів та за повними даними дослідження звертайтеся до Оксани Кузяків kuziakiv@ier.kyiv.ua

Додаток 2: Вибірка

Вибірка дослідження базується на панелі, яка використовується для Квартального Опитування Підприємств та включає 300 підприємств обробної промисловості, розташованих в чотирьох регіонах України. Рівень відповідей у III-му кварталі 2020 року становить 75%. Структура вибірки відображає структуру панелі. Підприємства розташовані в м. Києві, Київській, Львівській, Харківській, Хмельницькій, Сумській, Тернопільській, Рівненській, Вінницькій, Одеській та Івано-Франківській областях. Близько 78% підприємств знаходяться в обласних центрах, та 22% представляють інші населені пункти.

Ми виділяємо такі групи підприємств за розміром: малі (до 50 працівників), середні (51-250 працівників), великі середні (251-500 працівників), великі (501-1000 працівників) та найбільші (понад 1000 працівників). Іноді, коли немає суттєвих між групових відмінностей, три останні групи називаються групою великих підприємств.

У вибірку входять підприємства машинобудування, будівельних матеріалів, обробки деревини, легкої промисловості, харчової промисловості, поліграфії та важкої промисловості та інші.

Структура вибірки в III-му кварталі 2020 року, % підприємств

Галузі промисловості, %		Регіони (області), %		Кількість працівників, %	
Q3'20				Q3'20	
Важка ¹ промисловість	8,8	Львівська	12,4	Менше 50	38,9
Машинобудування	20,8	Київ (+область)	20,8	51 — 250	38,9
Обробка деревини	4,9	Харківська	19,9	251 — 500	9,7
Будівельні матеріали	9,3	Вінницька	8,8	501 — 1000	5,8
Легка промисловість	11,5	Хмельницька	13,3	Більше 1000	6,6
Харчова промисловість	27,4	Сумська	7,5		
Поліграфія	9,7	Одеська	5,3		
Інше	7,5	Тернопільська	1,8		
		Рівненська	4,4		
		Івано-Франківська	5,8		

¹ До важкої промисловості ми відносимо металургію, хімічну, нафтохімічну та паливну промисловість.

Додаток 3: Основні показники кон'юнктури промислового сектору (жовтень 2020 року)

Назва показника (індекси)	За розміром				За галузями							
	Всі	Малі	Середні	Великі	Важка	Машбуд	Деревообр	Будмат	Легка	Харчова	Поліграфії	Інші
Оцінка ділового середовища	-0,45	-0,40	-0,49	-0,46	-0,35	-0,64	-0,27	-0,57	-0,21	-0,38	-0,45	-0,53
Очікувані зміни ділового середовища	-0,17	-0,28	-0,25	+0,3	-0,06	-0,23	-0,40	-0,50	-0,43	-0,04	-0,07	-0,11
Оцінка фінансово-економічної ситуації	-0,27	-0,27	-0,30	-0,26	-0,15	-0,49	-0,27	-0,29	-0,17	-0,20	-0,32	-0,24
Очікувані зміни фінансово-економічної ситуації	-0,14	-0,24	-0,20	+0,05	+0,06	-0,17	-0,36	-0,47	-0,36	-0,04	0,00	-0,10
Виробництва	+0,04	0,00	+0,01	+0,12	-0,10	0,00	-0,09	+0,10	-0,08	+0,10	+0,23	-0,06
Очікуваних змін виробництва	+0,07	-0,02	+0,06	+0,11	+0,25	+0,05	-0,09	-0,14	-0,04	+0,19	-0,05	-0,29
Внутрішнього попиту	0,00	-0,08	+0,08	-0,08	-0,10	-0,06	+0,18	+0,05	-0,15	0,00	+0,36	-0,35
Очікуваних змін внутрішнього попиту	+0,01	-0,10	+0,09	+0,00	+0,10	0,00	-0,18	-0,24	-0,08	+0,24	-0,14	-0,29
Зовнішнього попиту	-0,11	-0,23	-0,19	-0,07	-0,19	-0,06	0,00	-0,27	-0,10	-0,07	-0,67	-0,40
Очікуваних змін зовнішнього попиту	-0,02	-0,04	-0,11	+0,05	+0,00	-0,07	0,00	-0,27	-0,10	+0,12	-0,09	-0,33
Продажів	+0,06	+0,05	+0,08	+0,04	-0,15	+0,02	+0,18	+0,14	-0,08	+0,11	+0,23	0,00
Очікуваних змін продажів	+0,10	-0,09	+0,15	+0,17	+0,50	+0,05	-0,09	-0,10	-0,12	+0,23	-0,10	-0,21
Нових замовлень	+0,03	+0,06	+0,03	0,00	-0,05	-0,04	+0,09	+0,14	-0,12	+0,05	+0,41	-0,12
Очікуваних змін замовлень	+0,12	-0,05	+0,16	+0,23	+0,47	+0,11	0,00	-0,21	-0,08	+0,26	-0,20	+0,07
Зайнятість	-0,09	-0,07	-0,16	-0,04	-0,20	-0,28	0,00	-0,10	-0,12	+0,02	+0,05	-0,12
Очікуваних змін зайнятості	-0,08	-0,13	-0,02	-0,13	-0,05	-0,14	-0,27	-0,20	0,00	-0,03	-0,05	-0,13
Цін сировини	+0,37	+0,38	+0,34	+0,41	+0,32	+0,43	+0,18	+0,57	+0,23	+0,27	+0,71	+0,24
Очікуваних змін цін сировини	+0,22	+0,25	+0,18	+0,29	+0,45	+0,26	0,00	+0,29	+0,04	+0,20	+0,32	+0,29
Цін реалізації	+0,30	+0,30	+0,26	+0,33	+0,21	+0,26	+0,18	+0,48	+0,27	+0,20	+0,57	+0,29
Очікуваних змін цін реалізації	+0,21	+0,22	+0,15	+0,32	+0,53	+0,16	-0,09	+0,24	+0,12	+0,25	+0,30	+0,08

Назва показника (індекси)	За розміром				За галузями							
	Всі	Малі	Середні	Великі	Важка	Машбуд	Деревообр	Будмат	Легка	Харчова	Поліграфії	Інші
Фінансові результати (прибутковість)	-0,08	-0,17	-0,10	+0,02	-0,20	-0,17	-0,09	-0,10	-0,19	-0,02	0,09	-0,24
Очікувані зміни фінансових результатів (прибутковості)	-0,04	-0,14	-0,06	+0,05	0,00	0,00	-0,27	-0,15	-0,12	+0,12	-0,35	-0,38
Конкурентний тиск з боку вітчизняних виробників	+0,22	+0,34	+0,07	+0,31	+0,15	+0,02	+0,18	+0,29	+0,31	+0,32	+0,40	+0,19
Конкурентний тиск з боку виробників країн СНД	0,00	-0,04	-0,12	+0,20	+0,11	-0,09	+0,27	-0,28	+0,17	+0,07	-0,40	0,00
Конкурентний тиск з боку іноземних виробників	0,00	+0,08	-0,12	+0,26	+0,16	-0,02	+0,27	-0,29	+0,25	+0,10	-0,37	+0,23

Додаток 4: Рейтинг перешкод зростанню виробництва (квітень 2020 року)

Перешкоди зростанню виробництва	За розміром				За галузями							
	Всі	Малі	Середні	Великі	Важка	Машбуд	Дереобр	Будмат	Легка	Харчова	Поліграфії	Інші
Недостатньо кваліфікованих працівників	30,1	28,4	35,2	24,0	20,0	42,6	45,5	33,3	26,9	24,2	22,7	29,4
Недостатньо замовлень/обсягів реалізації/ низький попит на продукцію	70,8	77,3	69,3	62,0	50,0	80,9	90,9	76,2	84,6	59,7	77,3	58,8
Недостатньо сировини/ матеріалів	29,6	33,0	31,8	20,0	20,0	27,7	54,5	28,6	42,3	27,4	31,8	17,6
Проблема ліквідності / брак обігових коштів	68,6	72,7	68,2	62,0	60,0	70,2	90,9	57,1	80,8	61,3	81,8	64,7
Несприятлива політична ситуація	39,8	42,0	33,0	48,0	25,0	46,8	36,4	42,9	30,8	43,5	13,6	70,6
Недостатньо виробничих потужностей	18,1	26,1	14,8	10,0	5,0	12,8	27,3	14,3	23,1	22,6	13,6	29,4
Доступність кредитів	23,9	31,8	15,9	24,0	30,0	29,8	36,4	23,8	19,2	21,0	18,2	17,6
Корупція	27,1	29,5	15,9	18,0	5,0	10,6	54,5	14,3	42,3	24,2	13,6	29,4
Проблеми з енергопостачанням	13,3	19,3	9,1	10,0	10,0	8,5	36,4	9,5	15,4	16,1	0,00	23,5
Високий регуляторний тиск (нечітке законодавство. перевірки. бюрократичність процедур)	38,1	39,8	39,8	32,0	40,0	29,8	54,5	47,6	42,3	38,7	22,7	47,1
Рівень податків	48,7	53,4	47,7	42,0	70,0	38,3	72,7	61,9	46,2	45,2	40,9	47,1
Застарілі технології	21,2	22,7	19,3	22,0	10,0	17,0	27,3	9,5	26,9	24,2	22,7	35,3
Висока ставка кредитів	38,5	37,5	35,2	46,0	45,0	36,2	45,5	33,3	46,2	37,1	31,8	41,2
Часті зміни економічного законодавства	38,5	39,8	36,4	40,0	55,0	34,0	36,4	38,1	50,0	30,6	27,3	58,8
Високий рівень конкуренції	64,2	61,0	59,1	68,0	65,0	40,4	54,5	57,1	84,6	74,2	72,7	64,7
Інше	23,5	25,0	17,0	32,0	20,0	25,5	9,1	14,3	7,7	25,8	27,3	52,9

Додаток 5. Основних показників (індекси) за останні 13 періодів спостережень

Назва показника (індекси)	2017		2018				2019				2020		
	3 кв	4 кв	1 кв	2 кв	3 кв	4 кв	1 кв	2 кв	3 кв	4 кв	1 кв	2 кв	3 кв
Оцінка ділового середовища	-0,17	-0,15	-0,13	-0,08	-0,02	-0,04	-0,2	0,00	-0,03	-0,07	-0,57	-0,42	-0,45
Очікувані зміни ділового середовища	+0,15	+0,13	+0,27	+0,22	+0,15	+0,23	+0,13	+0,34	+0,04	+0,02	-0,57	-0,21	-0,17
Оцінка фінансово-економічної ситуації	-0,05	-0,06	-0,13	-0,08	+0,06	-0,08	-0,03	-0,01	-0,08	-0,01	-0,42	-0,32	-0,27
Очікувані зміни фінансово-економічної ситуації	+0,22	+0,23	+0,37	+0,39	+0,24	+0,28	+0,21	+0,40	+0,12	+0,11	-0,57	-0,02	-0,14
Виробництва	+0,15	+0,15	-0,02	+0,15	+0,23	+0,12	-0,10	+0,23	+0,17	+0,22	-0,26	-0,29	+0,04
Очікуваних змін виробництва	+0,28	-0,01	+0,28	+0,18	+0,18	-0,02	+0,37	+0,21	+0,38	+0,01	-0,47	+0,10	+0,07
Внутрішнього попиту	+0,07	+0,11	-0,08	+0,09	+0,10	+0,14	+0,05	+0,18	+0,12	+0,14	-0,17	-0,45	0,00
Очікуваних змін внутрішнього попиту	+0,15	-0,26	+0,17	+0,05	+0,15	-0,04	+0,27	+0,23	+0,26	+0,03	-0,56	+0,12	+0,01
Зовнішнього попиту	+0,06	+0,01	+0,01	+0,05	+0,07	+0,10	+0,06	+0,09	+0,08	+0,13	-0,28	-0,27	-0,11
Очікуваних змін зовнішнього попиту	+0,10	-0,09	+0,05	+0,06	+0,16	+0,02	+0,12	+0,05	+0,20	+0,05	-0,45	+0,01	-0,02
Продажів	+0,16	+0,20	-0,01	+0,21	+0,24	+0,14	-0,07	+0,23	+0,19	+0,27	-0,26	-0,35	+0,06
Очікуваних змін продажів	+0,30	-0,10	+0,33	+0,22	+0,19	-0,05	+0,40	+0,23	+0,40	0,00	-0,54	+0,15	+0,10
Нових замовлень	+0,21	+0,14	+0,03	+0,21	+0,21	+0,13	-0,03	+0,21	+0,11	+0,13	-0,21	-0,20	+0,03
Очікуваних змін замовлень	+0,25	0,00	+0,38	+0,25	+0,18	+0,04	+0,35	+0,26	+0,26	+0,12	-0,37	+0,23	+0,12
Зайнятість	-0,09	-0,16	-0,18	-0,02	-0,02	-0,09	-0,11	-0,08	-0,03	-0,21	-0,36	-0,26	-0,09
Очікуваних змін зайнятості	-0,03	-0,02	+0,01	+0,03	-0,04	-0,07	+0,05	+0,04	+0,01	-0,04	-0,39	-0,01	-0,08
Цін сировини	+0,73	+0,66	+0,62	+0,59	+0,59	+0,56	+0,56	+0,37	+0,26	+0,29	+0,24	+0,27	+0,37
Очікуваних змін цін сировини	+0,33	+0,50	+0,28	+0,32	+0,39	+0,41	+0,22	+0,20	+0,11	+0,29	+0,25	+0,33	+0,22
Цін реалізації	+0,54	+0,39	+0,46	+0,44	+0,37	+0,36	+0,46	+0,27	+0,23	+0,18	+0,13	+0,13	+0,30
Очікуваних змін цін реалізації	+0,25	+0,31	+0,13	+0,18	+0,21	+0,26	+0,10	+0,13	+0,10	+0,22	+0,11	+0,25	+0,21
Фінансові результати (прибутковість)	+0,06	+0,06	-0,05	+0,06	+0,11	-0,01	-0,08	+0,05	+0,05	-0,03	-0,37	-0,30	-0,08
Очікувані зміни фінансових результатів (прибутковості)	+0,11	+0,10	+0,13	+0,10	+0,01	-0,07	+0,08	+0,10	+0,10	+0,06	-0,50	+0,01	-0,04

Назва показника(індекси)	2017		2018				2019				2020		
	2 кв	3 кв	1 кв	2 кв	3 кв	4 кв	1кв	2кв	3 кв	4 кв	1 кв	2 кв	3 кв
Конкурентний тиск з боку вітчизняних виробників	+0,16	+0,38	+0,29	+0,23	+0,08	+0,23	+0,31	+0,25	-0,01	-0,02	+0,25	+0,27	+0,22
Конкурентний тиск з боку виробників Росії/СНД	-0,39	-0,18	-0,10	-0,12	-0,15	-0,18	-0,02	-0,08	-0,36	-0,32	-0,02	+0,06	0,00
Конкурентний тиск з боку іноземних виробників	-0,28	-0,16	-0,05	-0,04	-0,20	-0,10	+0,05	-0,05	-0,30	-0,24	+0,11	+0,01	+0,0